

חמור מכל עבירות שבתורה

(תגובה למאמרו של יצחק רונס על איסור הו"ל)

בפתח דבריי ברצוני להודות ליצחק רונס על התייחסותו החיובית והימפרגנתי לספרי 'אשיב ממצולות'. התייחסות זו חסכה לי לבטים שמא אני מגיב בביקורתיות מפני נגיעה אישית, חלילה!¹

במאמרו 'התמודדות חינוכית והלכתית עם איסור הו"ל' ('צהר' כא), מציע יצחק רונס הסבר לכך שרבים מתעלמים מנושא שמירת הברית וכמעט אין עוסקים בו, לא במערכת החינוך ולא בדרשות בבתי הכנסת.² את הצעתו הוא סומך על דברי 'העזר מקודש' (הידוע יותר כ'אשל אברהם מבוטשאטש'), הצעה שעל פי דעתי לא די שאין בה ממש אלא שסכנתה מרובה ביותר ונזקיה קרובים מאוד.

ראשית אביא מספר ציטטות מדבריו³ אשר עוקרות את כל דברי הש"ס והפוסקים בעניין שמירת הברית ואת שאיפת הטהרה והקדושה שבלבותיהם של ישראל, ובייחוד אצל אלה שאינם מצליחים להוציא לפועל את שאיפת הטהרה בשלמותה.

א. על המאמר ופרסומו

במאמרו מציע יצחק רונס הסבר מדוע **רבים**⁴ מתעלמים מנושא שמירת הברית "ואינם סבורים כי זהו יסוד מרכזי שיש להציבו כאחד מהיעדים החינוכיים שאותם יש להדגיש ולאורם יש לחנך", כל זאת "משום שאינם רואים בהו"ל את החמורה שבעבירות התורה"⁵.

1. איני מכיר את הכותב אישית אלא מתוך מאמר זה.
2. לפני הצעתו מביא יצחק רונס שתי תשובות של גדולי ישראל לשאלה זו, אחת בשם החת"ס שהסביר את ייסוריו בזקנתו בכך שלא עסק בדרשותיו בענין שמירת הברית; התשובה השנייה היא של הרבי מליובאביץ (וכי"ב כתב הכתב סופר) שדיבור בעניינים אלו עלול להביא לנזק יותר מאשר תועלת. אוסיף ואומר ששמעתי על חסיד חב"ד ששאל את הימשיפעי' שלו: 'מדוע אין מדברים בנושא זה?', תשובת הימשיפעי' היתה: 'גם על זה אין מדברים'. כלומר, כל עיסוק בנושא עלול להיות עזת היצר. דברים אלו עמדו לנגד עיניי בעת כתיבת הספר, ולכן נמנעתי עד כמה שאפשר מלעסוק בחטא, ואפילו מלהזכירו. השתדלנו להעמיד את הקורא בקרן אורה של תקווה ושמחה הנובעות מהאור הא-להי העליון המופיע על ידי התשובה ואשר בכוחו להניס את כל הצללים.
3. אע"פ שבמאמר יש ניסיון מסוים לעדן את המסקנות המתבקשות מהדברים, אין בכך למנוע את הנזק, וכפי שיורחב להלן.
4. עיי בלשונו במסקנות, עמ' 191 ועוד.
5. אכן הביטוי: 'חמור מכל עבירות שבתורה' מקורו בזוהר הקדוש, והוא מבטא מדרגה פנימית אשר מתאימה במובנה הפשוט ליחידי סגולה (עיי בית שמואל אה"ע כג, א). אולם, עולם ההלכה כפי שמפורש בגמרא ובפוסקים קרוב להגדרה זו ואינו הולך בדרך רחוקה, וכפי שיבואר.

מתוך כך שהביטוי 'חמור מכל עבירות שבתורה' מקורו בזוהר הקדוש מסיק הכותב כי "המתייחס אל עניין הו"ל מתוך התמקדות במעמדו ההלכתי של האיסור (לא הקבלי) יעריך את כל הנושא אחרת". את העמדה ההלכתית מייחס הכותב לעזר מקודש' ומסיק: "האיסור אינו אלא מדרבנן", "ובדרך כלל הוא אינו קיים כיום עוד אלא בתור מידת חסידות". "אין איסור הו"ל באופן אקראי וחד פעמי והדבר נאסר רק כשעושה כן בעקבות כוונה להשחית את זרעו על מנת שלא יוליד". ושוב: "במצבים רבים מעיקר הדין אין הדבר אסור".

ובאלו מצבים אין הדבר אסור לדבריו?

האיסור אינו בתוקף בזמן שאשתו של האדם בנידתה. ומתברר באותה מידה כי האיסור אינו

חל על פנוי.⁶

רחמנא ליצלן מהאי דעתא.

תמהני על העורך, איך לא דקדק בדבר ואפשר למילים אלו לעלות על מכבש הדפוס. הלוא כל בר דעת מבין את גודל האסון שעלול לצאת כשמאמר כזה מתפרסם בבימה מכובדת אשר תלמידי חכמים רבים וגדולים משתתפים בה. אין ספק שכאשר מתגלגל 'היתר' כזה לידיים של בחור שיש בו יצר הרע ואפילו מעט, לא יועילו כל המשפטים שיבואו אחר כך לעדן קצת את חריפות הדברים.

וכך כתב בעניין זה ר' משה פיינשטיין (אגרות משה אה"ע ח"א סי' סד) בעניין אשה שיש לה סכנה להתעבר:

הנה אין דרכי לעיין בהירחונים, כי הלוואי יספיק לי הזמן ללמד ולעיין בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים אשר מהם אנו חיים, ולכן לא היה ידוע לי שענין חמור כזה ובפרט במדינה הזאת אשר על הרבה אפשר לומר שנפשו מחמדתו ומתאוה להקל שיש להיות לזה הדין כמו בעריות שאין דורשין בשלושה... היה נידון בירחון שהוא כדורש לפני אלפים וגם לפני אנשים פשוטים ורחוקים מיראת השם ויראת החטא **ומחפשים רק לצל היתר לרמות את עצמן**. ולא דמי למה שדנו בזה רבותינו האחרונים בספריהם כי בספרי תשובות מעיינים רק תלמידי חכמים הרוצים לברר הלכה לאמיתתה וכל אחד כותב מה שנראה לו באמת לדעתו שזה הוא החיוב ללמד ולהורות, וכשהוא לשם שמים אמרו על זה אלו ואלו דברי א-להים חיים; אבל לידון בירחונים הוא גם לפני אנשים פשוטים והוא רחוק מלשם שמים.

כל זה כתב הרב פיינשטיין לגבי אמצעי מניעה בשנתיים הראשונות אחרי לידה, ומה נאמר אנו בדין שמדובר בהוצאה לבטלה, והתורה מפרשת על כך ואומרת: "והיה אם בא אל אשת אחיו ושיחת ארצה ... וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אתו" (בראשית לח, ט);

זאת ועוד, את המאמר מסיים הכותב במילים: "אין כוונתנו לומר שיש לסמוך להלכה על דבריו". הקורא המדקדק בדבריו מגלה שגם אין כוונתו לומר שאין לסמוך על כך להלכה, שהרי בראשית דבריו הובהר שדברי העזר מקודש 'פיתחו' את העמדה ההלכתית לעומת זו הנובעת מתורת הסוד שאין פוסקים כמותה. למען אלו שאינם בקיאים דיים בעניין ההכרעה כפוסקים ולא עפ"י הנסתר, מקדיש הכותב פרק שלם כדי להוכיח שכן הוא הדבר. ולפיכך על הקורא להבין שגם בעניין שמירת הברית עליו לאמץ את העמדה ההלכתית. וכן מפורש במאמר שכך "נהגו רבים", היינו אלו שאינם מדברים בנושא במוסדות החינוך ובבתי הכנסיות.

6. בעניין האיסור על פנוי אין ספק כי גם לדעת העזר מקודש' וגם לאחר חדר"ג לא השתנה דבר והאיסור נשאר בכל תוקפו, ועיי לקמן.

ב. יסודות ההלכה

כדי שלא יחשוב מאן דהו שאכן זו העמדה ההלכתית, אביא כאן את יסודות האיסור על פי ההלכה, דברים ידועים ומפורסמים, וכמדומני שגם כל 'בר בי רב דחד יומא' אינו מסתפק בהם. מתוך יסודות אלו נדון אח"כ גם בדבריו המיוחדים והתמוהים של היעזר מקודש' שסגנון כתיבתם אינו בהיר ואף מסורבל, וננסה להבינם.

נאמר במשנה (נדה יג, א): "יד המרבה לבדוק... באנשים - תיקצץ", ואומר רש"י: "שמה יצא ממנו קרי". כלומר אף כשמכוון להרבות בטהרה, אסור לאדם להגיע אפילו לחשש שמה יצא ממנו קרי בשוגג. וכן מצינו שם שמפני החשש אסור לאחוז באמה ולהשתין, ועל חשש זה אומר רבי אליעזר שכל העושה כן "מביא מבול לעולם" כל זאת אפילו לא עבר על האיסור בפועל. חכמים חלקו על ר' אליעזר ושאלו: "והלא ניצוצות ניתזין על רגליו ונראה ככרות שפכה, ונמצא מוציא לעז על בניו שהן ממזרים! אמר להן: מוטב שיוציא לעז על בניו שהן ממזרים, ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום". וכן נפסק להלכה ברמב"ם ובשו"ע.

מפני חשש זה אמר רב: "המקשה עצמו לדעת יהא בנידוי" (נדה יג, ב), ומוסיף הרמב"ם (בפיהמ"ש שם) שהוא ימגונה בתכלית הגינוי. וכן אסרו לשכב פרקדן שמה יבוא לידי קישוי, ואף חשש זה נפסק ברמב"ם ובשו"ע ולא מצאנו מי שיחלוק בדבר. גם לא מצאנו בדברי היעזר מקודש' שיבטל את כל הגזירות המסועפות הללו.⁷

בעניין האיסור עצמו של הו"ל אומרת הגמרא (נדה יג, א):

כל המוציא שז"ל חייב מיתה, שנאמר: "וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו"... כאילו שופך דמים... כאילו עובד עבודת כוכבים.

ובפירוש המשניות (נדה ב, א) אומר שם הרמב"ם:

וכבר הזהירו חכמים הרבה... והאריכו לשון לאיים ולהפחיד כל המקשה עצמו לדעת והמוציא שז"ל.

וכן פוסק הרמב"ם בהלכותיו (הל' איסורי ביאה כא, יח):

אסור להוציא שז"ל לבטלה... אלו שמנאפים ביד ומוציאין שז"ל לא די להם שאיסור גדול הוא אלא שהעושה זה בנידוי הוא יושב ועליהם נאמר "ידיכם דמים מלאו" וכאילו הרג נפש. והביא הטור לשונו באה"ע (סי' כג). ובשו"ע שם הוסיף: "ועוון זה חמור מכל עבירות שבתורה". אמנם מקורו הוא מהזוהר הקדוש, ואע"פ כן אין דוחין דברי הזוהר הקדוש לעניין הלכה למעשה לציבור, אלא כאשר יש מחלוקת בין דברי הזוהר לשי"ס. אך מרן לא מצא כל מחלוקת בדבר בין השי"ס לזוהר הקדוש, אדרבה, כפי שראינו, גם הגמרא והרמב"ם מחמירים בדבר להחשיבו כשופך דמים שהוא משלוש העברות החמורות בתורה. אכן הפוסקים מבהירים שאין חומרה זו חומרה הלכתית במובן זה שהוא דוחה פיקוח נפש וכיו"ב, אך יחד עם זאת זו חומרה חינוכית הלכתית המובאת בכל הפוסקים, ראשונים ואחרונים.⁸

7. שמעתי פעם אך לא מצאתי לזה כעת מקור כתוב, שהט"ז התרשם בתחילה מאישיותו הסוחפת של שי"צ שרי"ה והלך לבדוקו, כשמצאו בלילה ישן אפרקדן עזבו והרחיק את המוני בית ישראל ממנו עד שהתגלה כמשיח שקר.

8. ולא מצאנו מי שיחלוק בדבר. עיי למשל בקצושי"ע שנכתב דווקא לאנשים שאינם מצויים בספרי הפוסקים ואינם יחשודים על היותם יחידי סגולה; ובסי' קנא, אחרי שהביא את דברי מרן ש"עוון זה חמור מכל עבירות שבתורה", הוא מאריך בתיקונים לעניין זה.

ג. האיסור - מדאורייתא!

עתה נבוא לדון במקור הדין, אם הוא דאורייתא או דרבנן. אמנם מצינו במעט אחרונים שדעתם נוטה לומר שאין האיסור אלא מדרבנן⁹, ובראשם הפני יהושע בתשובה (ח"ב סי' מד)¹⁰ ועוד מעט אחרונים וביניהם גם הישרידי אשי¹¹ בשם היעזר מקדשי המוזכר במאמר של יצחק רונס. יחד עם זאת יש צורך לשים לב לשלוש הסתייגויות בעניין:

1. הדיונים שבהם עסקו הפוסקים המקילים לא דנו בעצם האיסור; שהלוא גם איסור דרבנן הוא איסור גמור ו"חביבים דברי סופרים יותר מינה של תורה". כל הדיון נסוב רק על מצבי סכנה לאשה; שכיוון שיש סכנה אנו מצרפים סברות רבות להיתר. אבל לכתוב מאמר שבא להקל בעצם האיסור - לא מצאנו. גם היעזר מקדשי, באף אחד מן המקומות המובאים במאמר לא עסק בעצם האיסור אלא בעניינים אחרים, וכפי שיבואר.

2. יצחק רונס במאמרו מציין את הישרידי אשי כמצרף את סברת היעזר מקדשי על כך שהאיסור הוא רק מדרבנן. אולם הן האוסרים לשמש במוך במקום סכנה והן המקילים בכך בעשרות רבות של תשובות לא צירפו עניין זה לדיון. עיין בכל זה באוצר הפוסקים (אה"ע סי' כג ס"ק יז אות טז ואילך). שם גם מבואר שרבים רבים, ובראשם רעק"א, אסרו לשמש במוך המונח לפני תשמיש אף במקום סכנה לאשה. אמנם גם לא מעט היתירו, ובראשם אדמו"ר הצמח צדק מלויובביץ', אך כאמור גם הם לא צירפו את הסברא שכל האיסור הוא רק מדרבנן¹².

3. הישרידי אשי שהביא את דברי היעזר מקדשי כדי לצרפם להיתר במקום סכנה, הבין שעל פי היעזר מקדשי האיסור הוא מדרבנן, ובנוסף לכך, כל הדיון עוסק בקשר עם אשתו ולא לבטלה גמורה. דווקא דברים אלו של הישרידי אשי שסמך על היעזר מקדשי מפריכים את הבנת הכותב כאילו אפשר ללמוד מדברי היעזר מקדשי שאין באיסור זה אלא מידת חסידות בלבד. גם לאחר חיפוש לא מצאתי מי שיביא את דעת היעזר מקדשי באופן שהבינו יצחק רונס ואעפ"י שדיו רב מאוד נשפך בסוגיה זו¹³.

9. עיי בכל זה באוצר הפוסקים אה"ע סי' כג אות א.

10. וגם על דבריו פסקה השד"ח במערכת אישות סי' א אות לג כיוון שחסרה סוף תשובתו של הפני, ומוסיף השד"ח ואומר שבאותו סימן מסיים הפני תשובה אחרת ואומר שזו "הלכה ולא למעשה עד שיסכימו בעלי הוראה" וא"כ אולי גם כאן כתב כן.

11. במאמר מובא המקור מח"ג סי' קצו פסקא טו, ולא מצאתיו שם אלא בסי' קסב עמ' תקב.

12. ממשמעות דבריהם נראה לכן לומר שהאיסור הוא מדאורייתא. דוגמא לדבר נמצא בדברי הרב פיינשטיין באותה תשובה שהובאה לעיל (שם הוא גם מתייחס לרעיון שיש היתר להו"ל כאשר אין בדבר פגיעה בפריה ורביה כפי שטען יצחק רונס בשם היעזר מקדשי) וכך הוא כותב: "וגם אם יש היתר להוציא זרע כשמוון לדבר אחר, מ"ט אסור ליגע באמה כדי להשתין ומ"ט אסור לרכוב על גמלים ולמינגי אפרקיד; וגם יותר מזה יקשה, מ"ט אסור להוציא על העצים ועל האבנים; מ"ט משלא כדרכה שמונת בשביל תאוותו אף שאין שייך להתעבר כמו על עצים ואבנים; ולכן ח"ו לומר זה, ושירי ליה מריה לכתריה דברור שבכל אופן שנגרם הוצאת זרע לבטלה אסור אף שכוננתו לעניינים אחרים. **ועיקר הלאו** נאמר בגרם שהוא בקרא דונשמרת מכל דבר רע... דאין ההרהור איסור מצד עצמו אלא כדי שלא יוציא זרע לבטלה ומזה ידעין דכל גרם להוצאת זרע אסור".

13. בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' קח הביא בתוך דיון ארוך את דברי היעזר מקדשי כדי להקל לשמש בכיס לצורך בדיקה בשביל לקיים פו"ר, ואעפ"י כן לא רצה להקל אלא בצירוף מורי הוראה שיסכימו אתו. וכן הובאו דבריו בחלקת יעקב אה"ע סי' כג באותו עניין.

ד. שיטת ה'עזר מקודש'

מכאן לדברי העזר מקודש' עצמו. המאמר מביא את דברי העזר מקודש' בשלושה מקומות: בסימן כג, בסימן כה ובסימן עו באבן העזר, ונדון בהם אחד לאחד.

בסימן כג ד"ה 'שמנאפים ביד' מתייחס העזר מקודש' לדברי הבית שמואל המביא את דברי בעל ספר חסידים שמוטב להו"ל מאשר להיכשל באשת איש, ורוצה להוכיח מכאן שהאיסור הוא רק מדרבנן, משום שאילו זה היה אסור מדאורייתא אי אפשר היה לעבור עליו כדי להציל מאיסור כרת¹⁴. בנוסף לכך יש מקום לומר לדעת המתירים פעם אחת שלא כדרכה, שאין הפרש בין שלא כדרכה לביד, ולכן יש לומר שאולי בפעם אחת מותר. על כך הוא מסיים ואומר: אך מכל מקום אין להתיר לכתחילה. ובהנ"ל יש כתריס בפני הפורעניות ועכ"פ אחר תשובה בחרטה ויודוי אין עוד פתחון פה לעשות שום רושם חטא עכ"פ לגבי שוגג.

אם כי לשונו אינו מוכרע לגמרי, בכל אופן נראה מדבריו שיתריס בפני הפורעניות מתייחס לאפשרות לעבור על איסור כרת. ובכך אנו מבינים את דבריו כצירופים נוספים להיתרו של הבית שמואל במקום חשש לאיסור כרת. מסיבה זו הוא כותב שאין להתיר לכתחילה, כלומר בלא שעת דחק גדולה כזו¹⁵.

בסימן כה דן הבית שמואל במצב של רואה דם מחמת תשמיש, ויש צורך לבדוק אם הדם בא מן הבעל, ובשביל כן צריך להוציא זרע. למסקנה לא נתבררה דיה דעת הבית שמואל שרצה להביא ראיה להתיר, וסיים במילים: "ויש לדחות, וצ"ע"¹⁶.

העזר מקודש' מכריע את שאלת הבית שמואל להיתר מכמה סיבות. ראשית מפני שאין כאן ביטול פו"ר, כיוון שבימינו, לאחר חרם דרבנו גרשום, אין לאדם לישא אשה שנייה. גם אין כאן ביטול עונה כיוון שאשתו אסורה עליו כל זמן שלא יתברר מקור הדם. בנוסף לכך הוא מצרף את הסברא שהביא בסימן כג שלמתירים שלא כדרכה פעם אחת גם כאן יהיה מותר. אלא שכל זאת כותב העזר מקודש' באופן שאם לא יבדוק יאלץ לגרש את אשתו - "ששם הקדוש נמחק להטיל שלום". כלומר שהיתרו נסוב על מציאות שכבר ראתה פעם שלישית דם מחמת תשמיש ועל זה כתב:

והטועה בזה לומר ששוים (=היינו, שלא כדרכה פעם אחת והוצאה לצורך בדיקה - י.ש.) אין עליו אשמה כיון שטעה.

ממוצא דבריו נלמד שכאשר ראתה דם באופן שלא נאסרה עולמית, גם בטעה יש עליו אשמה, כיוון שאינו לצורך קיום הבית.

גם בסי' עו אין העזר מקודש' עוסק בעצם איסור הו"ל אלא בעניין חיוב מצוות עונה בהעראה קטנה ובאבר מת, ורק אגב אורחא הוא נצרך לשאלת איסור ההשחתה. גם כאן דבריו אינם

14. אם כי גם העזר מקודש' מביא את האפשרות שאכן לאו מדאורייתא יידחה מפני איסור חמור יותר.

15. שלא כפי שהבין יצחק רונס במאמרו שהתריס הוא בפני הפורענות של עצם האיסור.

16. ובאחרונים נחלקו בדבר, יש שכתבו שכיוון שנדחתה הראיה חזר האיסור, ויש שרצו לומר שהדין נשאר על כנו. עיי' בכל זה באוצר הפוסקים שם.

בהירים די הצורך¹⁷. מכל מקום הדין בעיקרו אינו עוסק בשאלת האיסור מ'דרבנן' אלא ברמת הידאורייתא'. כאן חוזר היעזר מקודשי על חידושו¹⁸ שלאחר חרם דרבנו גרשום כיוון שנשוי אינו יכול לישא אשה שנייה אין עליו חיוב פו"ר אלא באשתו, ולכן מצד זה אין השחתה כאשר היא מעוברת וכדו', אולם עדיין מדאורייתא הוא מחויב ש"כל מה שמזריע שייך לאשתו" משום מצוות עונה¹⁹.

ולכן מסיק היעזר מקודשי: "כל זה רק בזמן טהרתה מעיקר הדין, רק מצד גדרים הנכונים אין להתיר לכתחילה בשום פעם". והוא חוזר שוב ואומר "וכן נוטה על כל פנים הרי תמיד שייך על פי רוב או צד עונה או צד פו"ר. וגם כשלא שייך נכון מצד גדר ומדת חסידות במשמרת בזה שלא לחלק בזה". מכאן רצה הכותב ללמוד שלדעת היעזר מקודשי אין בזה אלא מידת חסידות, אך הדבר רחוק מאוד לאפוש פלוגתא ולהעמיד את היעזר מקודשי לבדו נגד כל הראשונים והאחרונים. לכן נראה פשוט שהכוונה היא רק שאין בזה לדעתו איסור דאורייתא ויהגדר ומידת החסידות הם הסיבה שרבנן אסרו בזה. מעיקר הדין, כלומר מדאורייתא, רוצה היעזר מקודשי להוכיח שאין איסור כאשר אין שייך לא פו"ר ולא עונה, אך חכמינו מצד הגדרים הנכונים לא התירו לכתחילה בשום פעם. ומה שכתב עוד היעזר מקודשי "ועל כל פנים אין להקל בכל זה ונכון להרבות מדת חסידות בכל זה" אפשר אולי לבאר שאין בסיום המשפט חזרה בלבד אלא תוספת חשובה, שלא רק שאין להקל אלא שבעניינים הללו אף במקום שהיה אפשר להקל מצד הדין, הנכון הוא להרבות במידת חסידות.

ראיה לדברינו הבאנו קודם מדברי הישרידי אשי המצטט את היעזר מקודשי כסניף להיתר במקום סכנה ומבין את דעתו שהאיסור הוא רק מדרבנן. וכן כתב היעזר מקודשי מספר פעמים בעצמו שיש בזה עכ"פ איסור דרבנן (עיי' ס"י כג סע"י ג, ו). ועוד, שאם אכן אין כאן אלא מידת חסידות, איך לא השיג היעזר מקודשי על כל האיסורים הבאים להרחיק את האדם מלהגיע לידי הו"ז? וביותר, שעל פי דבריו, דווקא כשאשתו אסורה אין כל טעם לאסור לאחוז באמה ולהשתין, והרי השו"ע (או"ח ס"י ג) אסר דווקא באשתו אסורה ובפנוי.

עכ"פ גם אם נבין אחרת את דברי היעזר מקודשי בוודאי אין בכך 'עמדה הלכתית' ואפשרות להכריע כמותו כנגד כל הפוסקים²⁰.

17. מלבד זאת הם גם לא נכתבו על השו"ע כפי שמוכח מדבריו פעמים רבות, אלא כהתדיינות בינו לבין עצמו שאח"כ הוא סידרה עפ"י סדר הסימנים בשו"ע.

18. שלא מצאנו כמותו בשום מקום אחר, לפניו או אחריו.

19. באמת סברה זו תמוהה ביותר, שא"כ ביוצא לדרך או מפרש בים או יושב בבית האסורים בזמן שלפני חדר"ג במקום שאין נשים אין עליו לא מצוות פו"ר ולא מצוות עונה. לפי סברה זו איך אסרו למשל לרכוב בלא אוכף (דבר שנאסר מחשש שמא יצא זרעו לבטלה עיי' ס"י כג ס"ו) שהרי מן הסתם רוב הרכיבה היתה דווקא בשדות ובדרכים, מקומות שאין נשים מצויות וגם אין אפשרות לקיים בצניעות מצוות עונה ופו"ר, ולמה לא טרחו הו"ל לחלק ולהתיר מחוץ לעיר?

20. נציין שגם בספרי הליקוטים כאוצר הפוסקים ונציקלופדיה תלמודית לא הזכירו את דעת היעזר מקודשי להתיר יותר מדרבנן.

ה. בין נשוי לפניו

לפני סיום הדיון עוד צריכים אנו להפקיע לימוד אחד שזכר במאמר, והוא מופרך מיסודו. על דברי היעזר מקודשי: "וכל זה רק בזמן טהרתה מעיקר הדין - רק מצד גדרים הנכונים אין להתיר לכתחילה בשום פעם", מוסיף יצחק רונס ואומר: "ומתברר באותה מידה כי האיסור אינו חל על פנוי". לא רק שלא 'מתברר' כאן דבר, אלא אדרבה, יש כאן ערבוב נוראי המזעזע וקורע את הלב. הלא היעזר מקודשי מחלק בין לפני ואחרי חדר"ג, מפני שאין היום חיוב פו"ר כשאשתו אסורה מפני החרם שלא לשאת אשה שנייה. אך ודאי גם לדבריו, פנוי מחויב ומחויב לישא אשה ולקיים מצוות פריה ורביה. כמובן, אין לומר שדין זה נכון במי שעדיין לא הגיע זמן חיובו להינשא (כלומר שעדיין לא מלאו לו שמונה עשרה שנה), שהרי גם לפני חדר"ג לא חילקו חז"ל בין גילאים שונים, ואדרבה, הספרים הקודשים, כידוע, קוראים לחטא זה בשם 'חטאת נעורים' מפני רתיחת הדמים בשנות ההתבגרות.

ואלו דברי בעל 'יאגרות משה' בסיום התשובה שהבאנו לעיל (סי' סד) עד כמה יש להיזהר בהלכות אלו; מה עוד שדבריו שם עוסקים במניעת הריון בלבד ובביאה כדרכה, וכל זאת בשנתיים הראשונות שאחר לידה כשיש סיבה חשובה להקל:

ולמעשה כשמזדמן שאלה כזו אני חוקר ודורש הרבה אם יש להאשה סכנה בזה ורק אם הבעל והאשה הם יראי ה' וצנועים במעשיהם שלא יקילו הם עצמם יותר מהראוי וגם שלא ידעו אחרים ממה שהקלתי להם כדי שלא יבואו אחרים להקל בעצמם שלא כדן. וגם רק על זמן קצר וכשיעבור הזמן אם אומרים שעדין היא בסכנה להתעבר אני חוקר ודורש עוד הפעם ואני מזהירם עוד הפעם מחומר האיסור ושלא יבואו להקל יותר מהראוי ולא יפרסמו וגי"כ רק על זמן קצר וכן בכל פעם אם עדין הם צריכים להיתר. ולכן מעטים מאד הם אלו שהתירי להם. וכן יש לכל רב מובהק להתנהג בזה. וסתם רבנים ח"ו להם להורות בענין חמור זה.

* * *

העולה מכל האמור - שאין כל מקום להטיל ספק בחומר האיסור גם מהבחינה ההלכתית, וח"ו לא לעורר בלבול שיפיל את בנינו לתהום החטא. יחד עם זאת עלינו לעודדם וללמדם דרך תשובה, לנחמם באורה הא-להי המופלא, המרפא את כל נפילותינו ומחזירנו לקרבת א-להים, ומתוך כך גם מקדש אותנו ונוטע בנו עוז וכוח לטהר את דרכינו בעתיד.

